

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Prolegomena in logicam - Cod. Ettenheim-Münster 276

[S.l.], [17. Jahrh.]

Quaestio prima

[urn:nbn:de:bsz:31-129925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-129925)

1.

Prolegomena ad Logicam.

Ut commodius reperiamus quid sit Logica, utrum
videlicet sit Scientia, utrum sit Speculativa vel
practica, item qualis sit, utrum videlicet ne-
cessaria ad reliquas Scientias &c. Primum nobis
est videndum quid Logica nomine intelligere o-
porteat, quod asequemur, si Logica divisionem ex-
plicauerimus; secundo si ostenderimus in ea
quid versetur; tertio quem habeat finem.

Questio prima.

De varijs Logicae divisionibus.

Articulus primus.

De divisione logicae in naturalem et
Artificialem.

Antequam Logicam seu Dialecticam dividamus,
prius excludendae sunt quaedam dialecticae acce-
ptiones, quae ad huius divisionis institutum non
faciunt. Primum igitur non erit sermo de logica,
pro ut comprehendit imperfectas orationes, in quibus
nihil affirmatur aut negatur de alio, quales sunt,
verbi gratia, quid agis, miserere mei &c. ratio est quia
in his nec ostenditur definitum, nec diuisum, nec

quod sumamus
de seam.

ratio.

de 1a. Prolegomena in lo: Art. 1. §

qd fit logica.

divisio a.

qd fit logica naturalis

alia officio

cur dicitur naturalis

aliquid probatum, nec sunt pars horum. Secundo in ampliori significatione accipimus hic nomen Dialecticæ, quam Aristoteles acceperit primo topicorum: ille enim pro una parte logica, qua differitur ex probabilibus; nos pro tota parte et tota logica hoc nomen dialecticæ sumimus, ut nimirum est facultas quedam complectens omnem modum differendi, qui ex notiori patefacit aliud quod ignotum. His prenotatis prima logica divisio est, in naturalem et artificialem; habetur hæc divisio apud Favellum, tractatu primo de præcognoscendis. c. 6. Coninbri xenses questione 6. proamij, Anticula secundo, Labarellam de natura logicae lib. 1. c. 12. quidem q. 1.ª proæ: logica naturalis apud eodem nihil aliud est, quam potentia naturalis, qua omnes homines præditi sunt ad discurrendum et progrediendum, ex notis ad ignotum, ex solo lumine naturali; atq; hæc logica sic accepta secundum eodem est improprie logica, sed nihilominus existimo cum Eckio, q. 3. proæ. et Occano ibidem, naturalem logicam proprie alio quodam modo sumi posse, nimirum dicendo illam esse aliquid præter hanc potentiam naturalem; et esse habitum seu promptitudinem discurrendi superaditam ipsi potentia naturali, vocariq; naturalem, quod orta sit ex actibus naturalibus discurrendi; ad eum modum quo facilitas ferendi magna onera, non est tantum potentia naturalis, sed aliquid superaditum huic

Divisione logica in naturalem et artificialem.

2.

potentia p̄ crebros actus ferendi, qui faciunt, ut homo, qui ante cum difficultate ferebat onera, iam ferat cum facilitate. Probatur hac acceptis logica naturalis, quia semper ex actibus naturalibus oritur habitus naturalis conformis ipsis actibus, ut patet in inductione, qui enim saepe currit, tandem acquirit facilitatem currendi; qui saepe scribit, facilitatem scribendi &c. Ergo etiam ex actibus naturalibus discurrendi, oritur habitus naturalis et promptitudo discurrendi: ergo logica naturalis erit habitus superadditus potentiae naturali, qua quisque homo potest discurrere. Logica vero artificialis est habitus acquisitus per artem, vel est usus discurrendi, ortus ab experientia redactus in certas regulas, quibus aliquis habilitatur, ut bene disserat secundum artem, et facilius iudicare possit, quis modus definiendi sit utilis, qua argumentatione uti debeat ad bene concludendum. Itaque logica naturalis et artificialis tantum differunt in modo quo acquiruntur, nam artificialis p̄ actus artificiosos, naturalis p̄ naturales, et qui sunt sine arte, acquiruntur.

probatio.

q̄d artificialis talis.

diffra naturalis et artificialis

Articulus 2us.

De divisione logicae artificialis in Topicam et Analyticam.

Logicam artificialem dividit Philoſophus apud Thomam in partem inveniendi, quae topica dicitur, et in partem reſolvendi ſimul et iudicandi, qui dicitur Analytica: pars inveniendi iure vocatur

logica naturalis duplex dicitur in logicam et analyticam.

ca. 1a. Prologo: Ant: 2dus & diuisione layce

de topica
fert:
muny diale.
Atia.
ad filoz sophi.
sting.
cur dicitur
alitia
quinto tractat
logicy mod.
Nota diuifio
ad philopoi.

topica, quod comprehendat locos coes, quib. quis inuenitur in inueniendis principijs probabilib: ad hoc ut in oi scia possit probabiliter discernere, quod munus Dialectici proprium esse testatur Artiles primo topicorum c. 2. ubi ait. p ea uero que sunt circa singula probabilia necesse est de illis transigere, id autem proprium maximiqz peculiare est dialecticæ: nam cum sit inquisitiona ad oe methodorum uiam, principia het, ad hanc partem reuocat Philoponus libros elenchorum, quia syllogismus sophisticus, qui maximè explicatur in elenchis, est obliquitas syllogismi dialectici, et denotatio quædam ab eodem. Pars resoluendi et indicandi dicitur analitica, quia resoluunt totam structuram argumentationis in materiam et formam ex quib: componitur argumentatio; quamquam materiam tantum tractet in genere, docendo eam debere esse probabilem aut necessariam, aut quæ aliqua horum uideatur: nam in particulari tractare de his materijs pertinet ad diuersas scias, eas nimirum in quibus reperitur illa materia necessaria uel probabilis in particulari, ad hanc partem reuocanda sunt prædicamenta et libri interpretationis, quia in his libris ea continentur quæ disponuntur in oratione in prædicamentis, incomplexa quidem in libris περι ἐρρηγέας complexa. pro hac diuisione Philoponi notandum est, eam tantum conuenire

artibus in topicam et analyticam. 3.

logice aristotelice, non logice absolute sum-
ptae, secundum totam suam latitudinem. Illa
enim artificialis tantum tractat de argumen-
tatione cui inuenit praedictum iudicium et in-
uentio; haec autem etiam complectitur defi-
nitionem et diuisionem, de qua aristoteles
ex instituto non tractat.

qd tractet
logica artibus

Sed obijcies primo unum membrum diuisionis
continetur in alio; ergo haec diuisio non est
probaz; probatur antecedens, nam topica etiam
iudicat, quod nam medium sit probabile, et dat pra-
cepta quibus iudicari potest principium aliquod
esse probabile: Analytica autem etiam docet in-
uenire medium, uerbi gratia, in demonstratione
esse accipiendam definitionem & respondet negan-
do antecedens, ad probationem resp. negando, fo-
picam proprie iudicare, et analyticam proprie
inuenire; ratio est, quia inuenire est in re,
ferre ad inuentionem principij probabilis, tan-
quam ad finem principalem: et iudicare est
oia referre ad iudicium de modo differendi
faciendo: sicut enim Architectus inuenta materia
pro domo, iudicat, quomodo inter se collocanda sit;
ita logicus habito medio iudicat quomodo ap-
plicandum sit. Itaq; ubi topica iudicat de mo-
do inueniendi, tamen hoc iudicium non est ulti-
mus eius finis, sed inuentio principij probabilis
locos coes, et contra, licet analytica iudicat

objicitur

K

qd sit inuente

iudicare qd

iudicare in
proprie topi-
cae

a. 1a.

q. 1. l. 1. Ant. 2. d. 1. sione logica ant. in

de modo inveniendi, tamen haec inuentio non est ultimus finis analytica sed iudicium de inpositione.

ob. 2.

Sobycies secundo hanc diuisionem non esse plenam probatur, quia non continet tria membra diuisionis; sicut enim logica tractat de inveniendi medio probabili, sic etiam deberet tractare de inuentione mediij necessarii pro demonstratione mediij apparenter probabilis, pro syllogismo sophistico, mediij apparenter necessarii, pro pseudo-grapho: respondetur negando, ad probationem respondetur negando assumptum; ad rationem respondetur, distinguendo, Logicam debere docere inuentionem mediij necessarii abstrahendo a principibus realibus, in eoi conceditur, et hoc facit logica, ostendendo, medium debere esse necessario coniunctum cum extremis; deberet ostendere in particulari principia realia; negatur, non enim est logicae inuenire media, et principia necessaria in particulari pro oi scia, ratio est, quia uel est sermo de primis principijs necessarijs, ut proinde minus hoc non possit esse logicae facultatis; si de proprijs, tunc pertinent ad proprias scias teste Arist. primo Topicorum, c. 2. sic enim habet: nam ex proprijs secundum propositam disciplinam principijs, impossibile est aliquid di-

tere de ipsis, eo quod prima principia sint o-
mnium, id est ad hoc, ut principia tracten-
tur ab uno habitu, pro omnib: scilicet, debent esse
coia: quantum uero attinet ad medium appa-
renter necessarium uel probabile, non opus
est tractatione ulla; quia hoc medium non
uidetur necessarium uel probabile ex arte
sed ex falso iudicium ad quod non est opus
proceptis.

Articulus 3^{tius}.

De diuisione logicae, topicae et anali-
ticae in docentem et utentem.

Dicendum primo cum Fonseca: l. 2. metaphy-
sicae q. 1. c. 3. s. 6. et communi sententia, topicam
recte diuidi in docentem et utentem: docens
est, quae docet discernere probabiliter per inuen-
tionem medij probabilis, quaeq; docet natu-
ram probabilis syllogismi ostendendo illum po-
nere opinionem, et p[er] principia probabilia
inferre probabilem conclusionem: utens est,
qua utuntur alii scilicet, et ipsa etiam logica,
ut aliquid probabile cognoscant in sua mate-
ria p[er] principia qua docens tradit p[er] locos
coes. probatur conclusio, et quidem quod doctri-
na topica sit propria dialecticae, uidimus su-
pra ex Arist: quod uero usus etiam perti-

Dicendum
topica diuisio
p[er] docens

utens q[ui]

p[er]batur

A 3° quod dicitur de his opinio et analytica

neat ad dialecticam, probatur cum Fonseca
ibidem. probabiliter differere non parit
entiam, et iterum scientia non parit opi-
nionem, ergo probabiliter differere nullius
erit scia, praeterquam dialectices, probatur
consequentia: quia ad tantum ad scia spe-
ctat quod facit cognoscere et probare prop-
rietas de subiecto, scilicet argumentatio proba-
bilis non facit cognoscere proprietatem de
subiecto, ergo non spectat ad scia.

ob.

1
Obiicitur ex Aristotele primo rhetoricorum ad
Theophrastum eiusdem facultatis esse cognoscere
verum. Sed est verbum et verisimi-
le. Sed est probabilis, ergo pertinet ad scientiam
etiam probabiliter cognoscere, et consequenter
probabilia non pertinere ad dialecticam, adeo-
que hanc divisionem non esse commodam, respon-
detur ad Aristotelem: eiusdem facultatis esse cog-
noscere verisimilitatem, cuius est cognoscere ve-
rum per se immediate, et propria principia,
negatur, est eiusdem facultatis cognoscere
per alium habitum, qui illi scia coniat, con-
ceditur.

ob. 2.

Obiicitur secundo, si pertinet ad logicam utentem
differere de probabilibus: quare non separatim
differit in aliquo singulorum tractatibus, sicut
pica docens doctrinam suam separatim tractat.

docentem et utentem. Art 3.

5

dit in lib: topicorum, respondet, hoc ideo fieri, quia quae sunt probabilia in una scia, non sunt eoru omnib: scijs, et ideo tractantur in scijs proprijs; ratio est, quia cum topica sit ministra oiu sciaru, debet oib: seruire, ut ita dicam, in sua domo; alia est ratio, topicae docentis, nam doctrina de principijs probabilib: est oib: eois, et ita potuit simul oib: tractari. Dicendum secundo contra *Coni. et Coninbricenses* ubi supra non tantum logicam topicam, sed etiam analiticam esse dividendam in docentem et utentem, ita *Facul. de praed. c. 6. Albertus c. 4. de praed. c. 6.* probatur, quia ille habitus dicitur utens, cuius aliae sciae utuntur in suis materijs, ut demonstrant uel aliquid concludant de suo subiecto, sed aliae sciae non minus utuntur pceptis analiticis et modis disserendi, secundum formam, quam principijs topicis: ergo uariatione logica dicenda est utens secundum partem analiticam, probatur minor, quia ideo maxime dicitur logica utilis ad alias scias, quia beneficio forma syllogistica diriguntur sciae in dicendum, circa suum obiectum. Dicendum tertio logicam docentem et utentem non esse duos habitus, sed unum tantum, probat, nam

ratio 2

Dicendum 2do

probatio

ut dicitur?

Dicendum 3.

Q. 1a. Peole: Art 4. d. diuisione logica etia
uniuscuiusque habitus practici est docere
et uti doctrina sua, ut patet in di arte,
nam pictoris est docere modum pingendi,
et bene pingere.

Arti: 4.

De diuisione logica, secundum
tres modos disserendi.

Tres par-
tes logicæ.

Hæc diuisio sumitur ex partibus, circa quas
uersatur logica, hæc cum tres sint, Definitio,
Def diuisio, Argumentatio, fit ut logica recte
dicatur diuidi in tres partes, in eamq̄ docet
definire, in eamq̄ docet diuidere, in eamq̄ do-
cet argumentari, est hæc diuisio cois apud To-
letum et Coniubri Gen'es q. ultima proxi: pro
qua, nota, eam fieri secundum logicam sumptam
in tota sua latitudine, non pro ut eam tra-
ctauit Arist.

Ob.

Obiicies sunt plures partes logicæ quam di-
ctæ tres, ergo hæc diuisio non est in tres par-
tes. probat̄ antecedens, quia quot sunt modi erandi
et sciendi, tot sunt modi disserendi, sed sunt plures
quam tres modi erandi et sciendi, ergo. probat̄
minor, quia possum erare in simplici apprehen-
sione, in qua nihil enunciat de alio, ut si con-
cipiam hanc orationem animal rationale non

predicando illam de hac, est simplex apprehen-
 sio, sed utendo concipere aut rationale possum
 concipere aliud animal, ergo possum errare in
 simplici apprehensione. et sic probatur minor quia
 possum errare in simplici predicacione dicendo
 nubi gratia Ioa: est albus, quando est niger
 sed huc predicatio non est definitio nec divisio
 nec argumentatio, ergo sunt plures modi ex-
 randi quam tres. scilicet distinguendo M. quot
 sunt modi errandi et sciendi progrediendo a
 notiori ad ignotius, tot sunt modi differendi
 concedit M. quot sunt non progrediendo a notiori
 ad ignotius negatur minor: iam uero non sunt
 plures modi errandi et sciendi progrediendo
 a magis noto, ad minus notum, nam in simplici
 apprehensione non progredior ad aliud, sed sisto in
 me, quem concipio, scilicet in animali rationali
 non applicando hanc definitionem alicui ignotis,
 si scilicet hoc, imo in simplici expro: non est
 falsitas pagina dicta secunda. Arist: libro 3.
 de anima. Textu 21. et 22. item quando dico
 Ioa: est albus, quando est niger, erro quidem,
 sed non contra aliquem modum in quo fit progressus
 a notiori ad ignotius, sed tantum facio sim-
 plicem affirmationem. uerum quidem est sim-
 miles inuariationes esse partes modi differendi
 sed ipse se nullum constituant, igitur manet

Rx

A. 4. q. 14. DE divisione logica solum tres

- probatio tantum esse tres modos discernendi, quod
sic probatur, ois res confuse cognita, aut etiam
minus manifestatur ostendendo clarè illius
essentiam, et sic est definitio, aut ostendendo
illius partes de ipsa, et tunc est divisio, aut
ostendendo causam illius, et sic est argutio, sic sententia
Coninbari: q. 5. pro: anti: 3. Obijci tamen
potest Arist: primo metaphij c. 7. sic dicens
ois disciplina ex arte cognitis aut oib. aut
aliquib. efficitur atq. aut per demonstrationes
aut definitiones. R. cum yde loci. loco
Citato, Arste ibi precipuos tantum modos
discernendi enumerasse quod inde probatur quia
alias non esset syllogismus modus discernendi
quia ibi tantum nominat demonstrationem.
Ob. 2. Quæres quæ igitur sint, diriget simplicem
opere: item quæ diriget simplicem prædicationem. R.
cuius est dirigere totum, illius est etiam di-
rigere partes, et quæ versatur circa totum
modum discernendi, versatur etiam circa partes.
20. R. edo. veritas hanc disputationem diri-
gitur à nob: nam ut hæc propositio vera
sit, petimus est hæc, non potest habere aliam
regulam, quam ut res significata per propositio-
tionem sit vera.